

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра російської мови і літератури

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕРМЕНЕВТИКА В ГУМАНІТАРНОМУ ПІЗНАННІ

напрямок підготовки	доктор філософії
галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	035 Філологія
освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство
статус дисципліни	дисципліна вільного вибору аспіранта

Форма навчання денна, вечірня, заочна
Навчальний рік 2020 – 2021
Семестр II
Кількість кредитів ЄКТС 3
Мова навчання українська
Форма підсумкового контролю залік

1. Мета вивченн навчальної дисципліни: показати аспірантам, що у гуманітарних науках істина варіативна, що значення виникає в результаті взаємодії принаймні трьох чинників: автора – тексту – адресата, що стимулюватиме до самостійності лінгвістичного аналізу, формуватиме наукову сміливість майбутніх дослідників.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) 3 кредити ЄКТС;
90 год., у тому числі:

лекції	20	<u>год.</u>
семінарські заняття		<u>год.</u>
практичні заняття	10	<u>год.</u>
консультації		<u>год.</u>
самостійна робота	60	<u>год.</u>

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

Успішне опанування курсів: філософія, загальне мовознавство, лексикологія, теоретична та історична граматики, історія літератури, стилістика.

Знання теоретичних основ системних теоретичних і практичних курсів окремих мов. Важливе значення набуває також загальний освітній рівень аспіранта, ступінь володіння мовними явищами.

4. Анотація навчальної дисципліни:

Курс включає два змістові модулі. У першому розглядаються базові поняття герменевтики, становлення герменевтики та її розвиток, місце герменевтичної науки у методологічній культурі сучасності, види герменевтик за сферою застосування.

Другий модуль присвячений складникам герменевтичного процесу. Розглядаються чинники мови і тексту, герменевтичні типи тексту, чинники автора і адресата, роль культурно-історичного контексту створення твору і його інтерпретації, а також методи, принципи, етапи та процедури навчального тлумачення.

5. Компетентності аспірантів, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Герменевтика в гуманітарному пізнанні»

Компетентності аспірантів з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Герменевтика в гуманітарному пізнанні» базуються на інтегральній, загальних і фахових компетентностях, визначених освітньо-науковою програмою «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства, теорії літератури, перекладознавства, семіотики), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних досліджень (мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих).

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.

ЗК 2. Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на основі набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.

ЗК 4. Усвідомлення необхідності та дотримання норм професійної етики та розширення загального культурного світогляду; здатність до безперервного професійного та особистісного розвитку, самовдосконалення.

ЗК 5. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.

ЗК 6. Здатність ефективно і толерантно працювати в команді, діяти самостійно й автономно, демонструвати персональну відповідальність; ставитися критично до власних наукових досягнень і здобутків інших дослідників; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 7. Здатність планувати й ефективно використовувати час у науковій і педагогічній діяльності; вибирати і ефективно використовувати сучасні інформаційні технології дистанційного навчання у власній науковій і педагогічній діяльності, в організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо).

ЗК 8. Здатність працювати з наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати сучасні технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Знання базових понять герменевтики, історії її розвитку, сфер застосування герменевтики та специфіки її видів; здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі герменевтики.

ФК 2. Знання етапів навчальної інтерпретації тексту; здатність інтерпретувати тексти, уміти аргументувати інтерпретацію та оцінювати валідність інтерпретації текстів.

ФК 3. Здатність встановлювати герменевтичні властивості тексту; здатність відбирати та застосовувати методи інтерпретації відповідно до типів тексту.

ФК 4. Здатність встановлювати роль чинників герменевтичного процесу в залежності від специфіки тексту та враховувати їх у процесі його професійної інтерпретації.

ФК 5. Здатність здійснювати педагогічну інтерпретацію художнього твору у суспільно-історичному, культурно-цивілізаційному, індивідуально-авторському контексті.

ФК 6. Усвідомлення принципової варіативності та незакінченості процесу тлумачення; толерантність при зіткненні різних точок зору.

ФК 7. Здатність планувати, організовувати, здійснювати і презентувати прикладне дослідження в галузі сприйняття тексту.

ФК 8. Здатність до критичного аналізу й оцінки наукових джерел.

ФК 9. Усвідомлення принципу академічної доброчесності.

ФК 10. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної спеціалізації.

ЗК 9. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.							+												
ЗК 11. Здатність ефективно і толерантно працювати в команді, діяти самостійно й автономно, демонструвати персональну відповідальність; ставитися критично до власних наукових досягнень і здобутків інших дослідників; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.								+											
ЗК 12. Здатність планувати й ефективно використовувати час у науковій і педагогічній діяльності; вибирати і ефективно використовувати сучасні інформаційні технології дистанційного навчання у власній науковій і педагогічній діяльності, в організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо).									+										
ЗК 13. Здатність працювати з наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати сучасні технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації.										+									
ФК 1. Здобуття концептуальних та методологічних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.											+			+					
ФК 2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх; започатковувати, планувати, реалізовувати											+	+	+	+		+			+

та коригувати послідовний процес ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.																			
ФК 3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.									+	+		+			+				
ФК 5. Здатність до критичного аналізу, оцінки, синтезу, продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем в обраній галузі філологічних досліджень.									+					+		+			
ФК 7. Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.														+	+				
ФК 8. Здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія», що передбачає самостійну розробку методів і технологій навчання, формування відповідної адекватної інформаційної бази, здійснення аналітичного супроводу розроблених технологій; здатність до організації та проведення навчальних занять, удосконалення методології										+	+	+	+						+
ФК 12. Здатність використовувати системні знання мови в теоретичному / практичному, синхронному / діахронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному, семіотичному аспектах для аналізу та синтезу ідей, задіювати системні знання сучасних мовознавчих, літературознавчих і перекладознавчих студій у власній дослідницько-інноваційній діяльності.									+	+	+	+							+

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Форми оцінювання
Код	Результат навчання		
1.1.	базові поняття герменевтики;	<p>Форми: лекції, практичні заняття, самостійна робота</p> <p>Методи: інформаційно-репродуктивний, виконавський, продуктивно-практичний</p>	усне опитування, перевірка письмових робіт, МКР
1.2.	історію розвитку герменевтичної науки;		
1.3.	сфери застосування герменевтики та специфіки видів герменевтики;		
1.4.	етапи навчальної інтерпретації тексту;		
2.1.	визначити герменевтичний тип тексту;		
2.2.	встановлювати значущі фактори для інтерпретації тексту;		
2.3.	проводити перевірку валідності інтерпретації;		
2.4.	проводити педагогічну інтерпретацію художнього твору у суспільно-історичному, культурно-цивілізаційному, індивідуально-авторському контексті;		
3.1	аргументувати інтерпретацію тексту;		
4.1.	усвідомлювати принципову варіативність та незакінченість процесу тлумачення.		

Таблиця 2

**Матриця відповідності результатів навчання з дисципліни (освітнього компонента) «Герменевтика в гуманітарному пізнанні»
програмним результатам навчання, визначеним освітньо-науковою програмою**

Програмні результати навчання	Результати навчання з дисципліни (код)									
	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.1.	4.1.
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.	+	+	+	+	+			+	+	+
ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.	+		+	+	+	+		+		
ПРН 5. Дотримуватися норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.							+	+		
ПРН 8. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.					+	+	+	+	+	
ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень; упевнено володіти академічною українською та іноземною мовами у професійній діяльності та філологічних дослідженнях для реалізації комунікації; демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високу ступінь самостійності, академічну та професійну добросовісність, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.					+				+	+
ПРН 10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).	+					+			+	

ПРН 11. Організувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності.			+	+				+	+	+
ПРН 12. Оцінювати власну наукову і професійну діяльність, обирати і втілювати стратегії саморозвитку та самовдосконалення в науково-дослідній та викладацькій діяльності.							+			+
ПРН 14. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.	+	+	+	+		+				+
ПРН 15. Застосовувати принципи організації й проведення комплексних теоретичних і експериментальних досліджень в сфері філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) з урахуванням відомих наукових розвідок, міжнародних стандартів і рекомендацій.	+	+	+	+	+	+				
ПРН 17. Дотримуватися правил ефективної роботи в команді, аналізувати і описувати ситуацію професійної взаємодії на основі знань етичних, психологічних і соціокультурних детермінант поведінки та діяльності людини; обирати і застосовувати оптимальні технології ефективної комунікації.	+					+	+		+	+
ПРН 22. Приймати обґрунтовані рішення, мотивувати людей задля руху до спільної мети; цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність (толерантність); усвідомлювати рівні можливості і гендерні проблеми.		+					+		+	

8. Система оцінювання результатів навчання (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень аспірантів)

Перевірка підготовленості студентів з навчальної дисципліни передбачає виявлення 1) рівня теоретичних знань; 2) ступеня оволодіння уміннями лінгвістичної інтерпретації тексту.

Знання оцінюються за відомими критеріями: 1) відповідність змісту відповіді темі; 2) повнота розкриття теми; 3) фактична точність, точність терміновживання; 4) обізнаність у літературі з предмету; 5) вміння сформулювати свою точку зору на проблему, що розглядається; 6) послідовність викладу.

Оцінювання здійснюється у формах поточного оцінювання всіх видів робіт, оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань, модульної контрольної роботи і завершується заліком.

8.1. Форми та критерії оцінювання:

– семестрове оцінювання:

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспіранта (аудиторна робота, самостійна та індивідуальна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»); невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять оцінюються як «0».

1) Критерії оцінювання усних відповідей

Оцінка – 5 балів за усну відповідь на практичному занятті ставиться, якщо аспірант достатньо повно, правильно і послідовно розкрив тему, виявив обізнаність в літературі з предмету, переконливо виклав свою точку зору на проблему, що розглядається, проілюстрував власними прикладами, дотримуючись при цьому норм літературної мови, можливі кілька мовленнєвих помилок.

Оцінка – 4 бали виставляється за повну, в цілому вірну, проілюстровану і послідовну відповідь, в якій може бути допущено не більше одної неточності фактичного характеру, одної погрішності в терміновживанні і не більше одного порушення послідовності викладу, можливі кілька мовленнєвих помилок.

Оцінка – 3 бали оцінюється відповідь, в якій викладені основні положення теми, що розглядається (не менше 50% матеріалу). Допускається не більше двох погрішностей фактичного характеру, не більше двох неточностей терміновживання, не більше двох порушень послідовності викладу, кількість мовленнєвих помилок не перевищує шести.

Оцінка – 2 бали ставиться, якщо тема розкрита менш ніж на 50%, допущено більше двох помилок фактичного характеру, більше двох помилок в терміновживанні, більше шести мовленнєвих помилок.

2) Критерії оцінювання письмових завдань

5 балів виставляється, якщо завдання виконане цілком і правильно, при цьому може бути допущено один недолік в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні

4 бали ставиться при виконанні практичного завдання не менш ніж на 75%, при цьому може бути допущено 2-3 недоліки в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні.

3 бали ставиться, якщо практичне завдання виконане не менш ніж на 50%, при цьому допущено не більше двох неточностей у оформленні і не більше шести недоліків в виборі мовних засобів.

2 бали може бути виставлено, якщо практичне завдання виконане менше ніж наполовину і при цьому допущено погрішностей більше, ніж для оцінки „задовільно”.

0 балів виставляється, якщо практичне завдання не виконані.

3) Критерії оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка **5 балів** ставиться за роботу, у якій виявлено творчий підхід, повнота аналізу, аргументованість положень, при цьому може бути допущено один недолік в виборі мовних засобів і один огріх в оформленні.

Оцінка **4 бали** ставиться за роботу, у якій виявлено повнота аналізу, аргументованість положень, допускається одна – дві негрубі помилки, два огріхи у оформленні.

Оцінка **3 бали** виставляється за загалом правильну, але не аргументовану відповідь, розкриті не всі можливі аспекти інтерпретації. Завдання виконано не менше, ніж на 50 %.

Оцінку **2 бали** заслуговує робота, яка свідчить лише про окремі аспекти інтерпретації, виклад фрагментарний, допущено більш, ніж три помилки у терміновживанні.

Оцінки **0 балів** виставляється, якщо аспірант не володіє основними поняттями, не спроможний знайти у тексті відповідні явища.

3) Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі: («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконана контрольна робота оцінюється як «0».

Контрольна робота з предмету включає теоретичні питання і практичні завдання.

Критерії оцінювання аналогічні поточному оцінюванню усних відповідей і письмових завдань.

Загальна оцінка за контрольну роботу виставляється як середньоарифметична оцінка відповідей на всі питання з точністю до десятої частки. Ця оцінка трансформується в рейтинговий бал за модульну контрольну роботу шляхом застосування коефіцієнту 10 і може скласти 50 балів.

– **підсумкове оцінювання:** залік

4) Критерії оцінювання відповіді на заліку

Оцінка „**Задовільно**” (**60-67 балів**) виставляється за відповідь, що демонструє знання блоків теми, вміння наводити приклади, використовувати терміни відповідно до їх значень. Допускається не більше двох помилок фактичного характеру, двох неточностей терміновживання, двох порушень послідовності викладу матеріалу.

Оцінки „**незадовільно**” (**35-59 балів**) заслуговує відповідь, яка свідчить про те, що аспірант в цілому розуміє основні положення курсу і в той же час має значні труднощі в аналізі прикладів. Допущено більше двох фактичних помилок, більше двох неточностей терміновживання, більше двох відхилень від логіки розкриття теми.

Оцінка „**незадовільно**” (**1-34 бали**) виставляється, якщо аспірант володіє лише окремими поняттями курсу.

8.2 Організація оцінювання

У структурі модуля курсу оцінюються такі складники: аудиторна, самостійна, індивідуальна робота аспіранта та модульна контрольна робота.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії виставляється одна оцінка за аудиторну та самостійну роботу аспіранта як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Ця оцінка трансформується в рейтинговий бал за роботу протягом семестру шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити 50. Аспірант може виконати додатково індивідуальне завдання, яке також оцінюється в межах 5 балів і додається до семестрового рейтингового балу, але в межах 50 балів.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу і оцінюється в межах 50 балів. Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу

протягом семестру і рейтингового бала за МКР і може складати 100 балів.

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється на підставі семестрового рейтингового бала або за результатами складання заліку і переводиться у національну систему та систему ЄКТС за прийнятою в Університеті шкалою.

Відмітка про залік виставляється за умови семестрового рейтингу 60 і вище балів. Якщо семестровий рейтинговий бал складає 59 і менше балів, докторант складає залік в усній формі. У разі успішного складання заліку йому виставляється оцінка: «зараховано» / E / 60 балів, у разі нескладання заліку йому виставляється оцінка: «незараховано» / FX / отриманий семестровий бал.

8.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно	A	30-100	зараховано
Добре	B	82-89	
	C	75-81	
Задовільно	D	66-74	
	E	60-65	
Незадовільно	FX	0-59	незараховано

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п/п	№ і назва теми (включно з темами, винесеними на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
		Денна форма			
		Разом	у тому числі		
лекції	практичні заняття		самостійна роботи		
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Герменевтика як наука					
1.	Тема 1. Герменевтика. Стан і розвиток.	6	4		2
2.	Тема 2. Види герменевтик.	6	4		2
3.	Тема 3. Базові поняття.	6	4		2
4.	Разом за змістовим модулем 1	18	12		6
Змістовий модуль 2. Складники інтерпретаційного процесу					
5.	Тема 1. Текст та дискурс як об'єкти герменевтики.	8	2	2	4
6.	Тема 2. Фактор автора і читача в тлумаченні тексту	8	2	2	4
7.	Тема 4. Складники та етапи герменевтичного процесу.	26	4	2	20
8.	Тема 3. Психолінгвістична інтерпретація художньої творчості.	12			12
9.	Тема 5. Експериментальне вивчення сприйняття тексту. Варіативність інтерпретації.	10		2	8
10	МКР	8		2	6
	Разом годин за модулем 2	72	8	10	54
	ІНДЗ	-	-	-	-
	Усього годин	90	20	10	60

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема: Герменевтика. Становлення і розвиток</p> <p>1. Герменевтика як наука. Предмет і об'єкт. Методичні принципи.</p> <p>2. Розвиток герменевтики</p> <p>а) Антична герменевтика;</p> <p>б) Герменевтичні принципи А. Августина;</p> <p>в) Універсальна граматики Ф. Шляйермахера;</p> <p>г) Сучасний стан герменевтики.</p>	6
2	<p>Тема: Види герменевтик</p> <p>1) Історична герменевтика В. Дільтея та Й. Дройзена;</p> <p>2) Герменевтика буття Е. Гуссерля та М. Гайдеггера;</p> <p>3) Філософська герменевтика. М. Гайдеггер, Г. Гадамер, Ю. Габермас, П. Рікер;</p> <p>4) Юридична герменевтика (К. Енгіш, Т. Фієгвек);</p> <p>5) Психоаналіз З. Фрейда і К. Юнга;</p> <p>6) Філологічна герменевтика. Текстологія. Лінгвістика тексту;</p> <p>7) Теологічна герменевтика</p>	4
3	<p>Тема: Базові поняття герменевтики</p> <p>1. Сприйняття – інтерпретація – розуміння.</p> <p>2. Мова – середовище герменевтичного досвіду.</p> <p>3. Мовна картина світу. Проблеми міжкультурної трансляції.</p> <p>4. Референція – пропозиція – модус. Пресупозиція як основа адекватності розуміння</p> <p>(Л. Вітгенштайн, Б. Рассел, П. Фреге, П. Стросон).</p> <p>5. Герменевтичне коло і попередні судження.</p>	4
4	<p>Тема: Текст та дискурс як об'єкт герменевтики</p> <p>1. Поняття тексту.</p> <p>2. Типологія текстів.</p> <p>3. Соціальна, історична, культурна, етнічна детермінація тексту.</p> <p>4. Особистість автора як чинник інтерпретації.</p> <p>5. Горизонтальний та вертикальний контекст.</p> <p>6. Текст як дискурс. Діалогічність тексту. Відкриті і закриті тексти.</p>	2
5	<p>Тема: Фактор автора і читача</p> <p>1. Принцип конгеніальності Ф. Шляйермахера.</p> <p>2. Позиція автора в тексті.</p> <p>3. Ідеальний читач У. Еко.</p> <p>4. Соціально-демографічні, освітні, цивілізаційні, ідеологічні, психічні чинники сприйняття тексту.</p> <p>5. Проекція тексту на читача. Аксіальні та ретіальні тексти.</p>	2
6	<p>Тема: Складники процесу інтерпретації</p> <p>1. Принципи та методи тлумачення.</p> <p>2. Техніка тлумачення</p> <p>3. Структура процесу інтерпретації за У. Еко:</p> <p>а) стратегії автора і читача;</p> <p>б) дискурсивні структури (коди, надкоди, фрейми, теми);</p> <p>в) нарративні структури (сюжет – фабула – передбачення).</p> <p>4. Психолінгвістичні аспекти інтерпретації: досвід В. Беляніна.</p>	4

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема: Текст та дискурс</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрізняти позицію автора і оповідача. 2. Описати мовну особистість автора та її прояви в тексті. 3. Знайти в тексті соціокультурні знаки епохи. 4. Виявити знаки етнічного профілю тексту. 5. Віднайти факти цитації та алюзії. 6. Прокоментувати діалогічність текстів. Встановити рівень відкритості тексту. На матеріалі уривків з текстів класичної літератури, лінгвістичних статей, публіцистики, реклами, епістолярій. <p>Домашнє завдання: Знайти знаки української етнічності в "Сорочинському ярмарку".</p> <p>Форми контролю: Опитування.</p>	2
2	<p>Тема: Фактор автора і реципієнта в процесі інтерпретації тексту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Знайти в науковій статті прояви позиції автора 2. Встановити образ читача за текстом реклами. 3. Виявити вплив гендерних чинників, темпераменту, віку, освіти на сприйняття текстів. 4. Навчатись розрізняти аксіальні та ретіальні тексти. <p>На матеріалі наукових лінгвістичних праць, аналітичної публіцистики, реклами, текстів молодіжних пісень, дитячих оповідань, анекдотів</p> <p>Домашнє завдання: Знайти гендерні показники в рекламних текстах.</p> <p>Форми контролю: опитування, самостійна робота.</p>	2
3	<p>Тема: Складники герменевтичного процесу. Експериментальне вивчення сприйняття тексту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформулювати гіпотезу дослідження, визначити вимоги до тексту та релевантну реципієнту групу. 2. Дібрати текст. Визначити складні ланки для сприйняття. Обговорити в групі. 3. Сформулювати питання / завдання експерименту. 4. Провести пробне опитування. <p>Матеріал: Твори з шкільної програми, газетні політичні тексти.</p> <p>Домашнє завдання: Дібрати текст для аналізу. Встановити складні для розуміння місця. Провести його контент-аналіз.</p> <p>Форми контролю: опитування</p>	2
4	<p>Тема: Результати експерименту. Варіативність інтерпретації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обговорення результатів експерименту. 2. Оформлення результатів дослідження. <p>Домашнє завдання: Підготувати презентацію дослідження</p> <p>Форми контролю: Перевірка індивідуальної роботи</p>	2
5	<p style="text-align: center;">Контрольна робота (див. Додаток)</p> <p>Контрольна робота передбачає відповідь 3 питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) етап у герменевтики; 2) вид герменевтики; 3) герменевтичний аналіз тексту та його інтерпретація 	2

Самостійна робота

1). Підготовка до занять.

2). Опрацювання теми: Психолінгвістична інтерпретація художніх творів

- Психологічний підхід до художньої літератури.
- Психіатричний підхід до особистості автора.
- Емоційно-сміслова домінанта художнього тексту.

Домашнє завдання: Ознайомитись з книгою: Белянин В.П. Основы психолінгвістической діагностики: модели мира в литературе. – М., 2000.

Дібрати уривки текстів за типом (світлий, темний, сумний, веселий, красивий, складний, змішаний) з прози, поезії.

Форми контролю: презентація

Індивідуальна робота

Тема: Експериментальне вивчення сприйняття тексту (за вибором)

1. Сформулювати гіпотезу дослідження, визначити вимоги до тексту та релевантну реципієнту групу.
2. Дібрати текст. Визначити складні ланки для сприйняття. Обговорити в групі.
3. Сформулювати питання / завдання експерименту.
4. Провести пробне опитування.
5. Зробити висновки.

Матеріал: Твори з шкільної програми, газетні політичні тексти.

10. Рекомендовані джерела (у тому числі інтернет-ресурси)

Основна (базова):

1. Богин Г. И. Обретение способности понимать: Введение в герменевтику [Электронный ресурс] – Тверь, 2001. – Режим доступа: http://www.bim-bad.ru/docs/bogin_ponimaniye.pdf
2. Брудный А. А. Психологическая герменевтика. – М. : Лабиринт, 2005. – 336 с. – Режим доступа: http://www.vipbook.ru/nauka-i-ucება/gumanitarnye_nauki/357248-brudnyy-aa-psiכולogicheskaya-germenevtika.html
3. Бузук Л. Г. Лингвистическая герменевтика: в поисках методологических оснований [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.gramota.net/materials/2/2016/8-2/15.html
4. Гадамер Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики: Пер. с нем./Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с. – Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf
5. Герменевтика. История и современность. – М. : Мысль, 1985. – 304 с.
6. Квіт С. М. Основы герменевтики. Навч. Посіб.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – Режим доступа: http://kvit.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2011/04/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_2003.pdf
7. Ляпушкина Е. И. Введение в герменевтику. Учеб. пособие. – СПб. : Изд-во С. - Петерб. ун-та, 2002. – 96 с. – Режим доступа: http://tim5555.ucoz.net/load/hermeneutica_files/vvedenie_v_hermeneuticu/2-1-0-12
8. Мусиенко В. П., Дуйкин В. Р. Герменевтика: Учебное пособие для специальности Филология. – Черкассы: ЧНУ им. Б. Хмельницького, 2019. – 304 с.
9. Осборн Г. Герменевтическая спираль: Общее введение в библейское толкование. – СПб, 2008.
10. Рикер П. Конфликт интерпретаций. – М. : Медиум, 1995. – 289 с. – Режим доступа: https://royallib.com/book/rikyor_pol/konflikt_interpretatsiy_ocherki_o_germenevtike.html
11. Тисельтон Э. Герменевтика. Пер. с англ. – Черкассы : Коллоквиум, 2011. – 430 с.

12. У. Эко. Роль читателя – М. : Corpus, 2016. – Режим доступа: <https://bookz.ru/authors/umberto-eko/rol -4it 062.html>
13. Шлейермахер Ф. Герменевтика. Перевод с немецкого А. Л. Вольского. Научный редактор Н. О. Гучинская]. – СПб.: «Европейски Дом». 2004. – 242 с. – Режим доступа: <http://hermeneutik.kemsu.ru/Content/documents/%D0%A8%D0%BB%D0%B5%D0%B9%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%85%D0%B5%D1%80%20%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>

Додаткова:

1. Арутюнова Н. Д. Фактор адресата // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. – 1981. – Т. 40. – № 4. – С. 356–368.
2. Белянин В. П. Основы психолингвистической диагностики: модели мира в литературе. – М., 2000.
3. Брудный А. А. Психологическая герменевтика. – М., 1998.
4. Бутенко И. А. Читатель и чтение на исходе XX века и социологические аспекты. – М., 1997.
5. Ван Дейк Т. А., Кинч В. Стратегии понимания связного текста // Новое в зарубежной лингвистике. – 1988. – Вып. 23. – С. 153–211.
6. Гадамер Г. Герменевтика і поетика. – К., 2001.
7. Демьянков В. З. Прагматические основы интерпретации высказывания // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. – 1981. – Т. 40. – № 4. – С. 368–378.
8. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. – М., 2002.
9. Кубрякова Е. С. Текст – проблемы понимания и интерпретации // Семантика целого текста. – М., 1986. – С. 93–94.
10. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание. – М., 1991.
11. Купина Н. А. Замысел автора или вымысел читателя? // Речевое мышление и текст. – Воронеж, 1993. – С. 5–15.
12. Макаров М. Л. Коммуникативная структура текста. – Тверь, 1990.
13. Мурзин Л. Н., Штерн А. С. Текст и его восприятие. – Свердловск, 1991.
14. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М., 1991.
15. Художественная рецепция и герменевтика. – М., 1985.
16. Шпет Г. Г. Герменевтика и ее проблемы // Контекст. – 1990. – С. 247–248.
17. Feher I. Hermeneutics and philosophy of language: The linguisticity of every linguistic theory. – 2015. – pp. 191–200. – Available from: https://www.researchgate.net/publication/284898217_Hermeneutics_and_philosophy_of_language_The_linguisticity_of_every_linguistic_theory
18. Stefanink B., Bălăcescu I. The hermeneutical approach in translation studies. Cad. Trad. [online]. – 2017. – Vol. 37. – № 3 [cited 2020-12-04]. – pp. 21–52. – Available from: <https://doi.org/10.5007/2175-7968.2017v37n3p21>

11. Додаткові ресурси (за наявності):

Герменевтика. Матеріали для докторантів – Центр слов'янських досліджень.

Герменевтика. Матеріали для докторантів – сторінка кафедри російської мови на сайті Університету. – Режим доступу: <https://rosukrmov.knlu.edu.ua/>

Питання для самоконтролю

1. Герменевтика як метод гуманітарного пізнання
2. Предмет і методи герменевтики
3. Практичне застосування герменевтики
4. Принципи герменевтики.
5. Сприйняття – інтерпретація – розуміння.
6. Герменевтичне коло.
7. Антична герменевтика.
8. Герменевтичні принципи А. Августина.
9. Досягнення М. Флаціуса
10. Універсалізм Ф. Шляйермахера.
11. Поширення герменевтики у В. Дільтея
12. Феноменологія Е. Гессерля
13. Первинне і вторинне розуміння у М. Гайдеггера.
14. Герменевтичні засади психоаналізу З. Фрейда
15. Г. Гадамер горизонти тлумачення.
16. Пошуки смислу у П. Рикера.
17. У. Еко: текст і читачі
18. Теологічна герменевтика.
19. Історична герменевтика.
20. Філософська герменевтика.
21. Юридична герменевтика.
22. Психологічна герменевтика
23. Філологічна герменевтика.
24. Види інтерпретації
25. Герменевтичні типи текстів.
26. Структура герменевтичної ситуації
27. Діалог автор – читач – текст – дійсність
28. Фактор читача. Ідеальний читач У. Еко.
29. Фактор автора в герменевтичному процесі.
30. Проблеми спільної референції, пропозиції, модусу та пресупозиції.
31. Фактор мовного коду при інтерпретації тексту
32. Мовна картина світу як основа інтерпретації.
33. Соціокультурне поле інтерпретації тексту
34. Розриви між текстом і інтерпретатором
35. Вертикальний контекст. Цитації та алюзії.
36. Етапи інтерпретації
37. Техніки інтерпретації.
38. Дискурсивні структури (коди, фрейми, теми).
39. Психолінгвістична діагностика тексту за В. Беляніним.
40. Варіативність інтерпретації.
41. Фактори інтерпретації наукового тексту.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА та методичні рекомендації до її виконання

Контрольна робота передбачає відповідь на три питання: історія герменевтики, характеристика напрямків герменевтики 3) герменевтичний аналіз тексту.

1. Висвітлення першого питання передбачає загальну характеристику діяльності вченого, перелік найвідоміших праць у галузі герменевтики, та вклад у розвиток герменевтичної проблематики та методології, оцінку з позицій сучасного стану науки.

2. При характеристиці виду герменевтики треба вказати об'єкт цього напрямку, мету, які він переслідує, історичний період виникнення, назвати вчених, які працювали у межах цього напрямку та показати на прикладі його специфіку.

3. Третє (практичне) питання передбачає кілька етапів. Кожному студенту пропонується окремий текст обсягом 1 сторінка.

3.1. Встановити герменевтичні властивості фрагменту тексту. Для аналізу пропонуються художні, публіцистичні та наукові тексти, де роль вертикального контексту дуже суттєва. Аналіз уривка здійснюється за схемою:

- а) жанрово-змістовий тип тексту
- б) відкритий – закритий
- в) аксіальний – ретіальний
- г) варіативний – неваріативний
- д) позиція автора (автор експліцитний – імпліцитний; позиція автора: суб'єктивна - конвенціональна - умовно об'єктивна – об'єктивована)
- е) позиція читача (експліцитний – імпліцитний)
- є) характеристика мовного коду: підкреслюються слова, які потребують коментаря і дається їх тлумачення. Окремо позначаються цифрами і коментуються елементи, що вказують на інтертекстуальні зв'язки (посилання, алюзії, натяки, власні назви і т. ін.) Вказуються місця, де можливі варіанти тлумачення, з поясненням варіантів і причин варіативності.
- ж) наявність історичного, соціального, етнічного, цивілізаційного, парадигмального розриву між текстом та інтерпретатором.

3. 2. Встановити мету інтерпретації:

- внутрішня – зовнішня
- аспект інтерпретації (філософський, соціальний, моральний, історичний та ін.)

3.3. Проінтерпретувати текст, подати варіанти тлумачення

3.4. Зробити висновок

Приклад завдання для МКР

Варіант №

1 Герменевтичні здобутки В.Дільтея.

2. Філологічна герменевтика.

3.Тлумачення уривка за пропонованою схемою. *Євангеліє від Матвія. Нагірна проповідь*